

Akreditavimo tarnyboje

Sveikatos technologijų vertinimas tampa vis aktualesnis

Austrijos Liudviko Boltzmano sveikatos technologijų vertinimo instituto direktorė Claudia Wild sako, kad sveikatos technologijų vertimas yra puikus įrankis politikams priimant sprendimus, kai kurios sveikatos technologijos vertos milijoninių investicijų, o kai kurios ne. „Nesu prieš

inovacijas medicinoje, tačiau noriu, kad priimami sprendimai būtų gerai įvertinami. Reikia pripažinti, kad ne viskas, kas pristatoma kaip naujovė, pateisina savo vardą. Kita vertus, riboti valstybiniai sveikatos priežiūros ištekliai bei augantys vartotojų poreikiai ir lūkesčiai skatina keisti požiūrį – tai, kas brangiausia, nebūtinai yra efektyviausia“, – įsitikinusi C.Wild.

- Sveikatos technologijų vertinimo poreikis pastaruoju metu auga. Kokios, jūsų nuomone, priežastys tai lemia?

- Viena pagrindinių priežasčių - sveikatos apsaugos kaštų augimas. Net ir turtingos šalys pradeda suprasti, kad sveikatos apsaugos sistemos išlaidos tampa nepakeliamu našta. Kiek beinvestuosi papildomai - milijoną ar tris eurus -, jų vis tiek nepakanka. Taigi klausimas, ar tos lėšos investuojamos tikslingai? Kitas momentas, susijęs su medicinos rinka, kuri, mano nuomone, veikia ne visai tinkamai.

- Ką turite omenyje?

- Viskas medicinoje dabar inovatyvu. Net ir, tarkim, tomografai ar kokia kita technologija gamintojų pristatoma kaip didžiausia ir geriausia naujovė. Bet ar tikrai taip yra? Ar išties tiek daug inovatyvių technologijų šiandien sukuriama? Suprantu, kad įvedant tam tikrą produktą į rinką jį reikia pristatyti būtent taip. Tik tiek, kad sveikatos srityje tos technologijos kainuoja po kelis šimtus tūkstančių ar net kelis milijonus eurų. Ir už ką mokame? Dažniausia už žodį „inovatyvus“, kuris ir padiktuoja keturis kartus didesnę kainą.

Pastaruoju metu, kalbėdami apie sveikatos technologijas, labiau pasiduodame rinkai nei objektyvioms išvadoms. Be to, šiai sričiai didelę įtaką daro būtent produktų gamintojai. Manau, kad viena didžiausių problemų sveikatos sistemoje, jog nėra ilgalaikės strategijos, kokios technologijos reikalingos ir kokią naudą ar pridėtinę vertę jos sukurs. Nėra tokios praktikos gerai pagalvoti ir viską įvertinti, prieš ką nors perkant. Omenyje turiu ne tik modernias technologijas, bet ir vaistus ar kuriamas prevencines programas. Šiuo atveju kalbu ne tik apie Lietuvą - tai galioja visoms šalims.

- Užsiminėte, kad sveikatos technologijų vertinimo srityje dirbate dvidešimt penkerius metus. Sakykite, ar Austrijos sveikatos politikai, priimdami sprendimus, atsižvelgia į jūsų atliktus tyrimus bei rekomendacijas?

- Pirmus penkiolika karjeros metų

buvau visiškai niekam neįdomi. Daugeliui atrodė, kad užsiimu kažkuo kas lyg ir susiję su mokslu. Bet šiandien požiūris pradeda keistis. Politikams prireikė instrumentų, kad jie galėtų vertinti, kur yra išleidžiami visuomenės pinigai. Pastaruosius kelerius metus jaučiamas

Tarkim, gamintojai produktą pristato tik iš teigiamos pusės, o trūkumus nutyli. Ar klystu?

- Galiu pasakyti taip, kad sveikatos technologijų vertintojų darbas labai panašus į žurnalistų. Mes kaip ir jūs ieškome viešai nepublikuotų tyrimų, ir tai, kas nežinoma arba nematoma,

tikslai, sveikatos technologijų vertinimas visada turi būti pagrįstas mokslo metodais.

- Kartu su Lietuvos Akreditavimo tarnyba bendradarbiaujate kelis mėnesius. Jūsų kolegos anksčiau minėjo, kad šis bendradarbiavimas naudingas ne tik mūsų šaliai

“Sveikatos srityje tos technologijos kainuoja po kelis šimtus tūkstančių ar net kelis milijonus eurų. Ir už ką mokame? Dažniausia už žodį „inovatyvus“, kuris ir padiktuoja keturis kartus didesnę kainą.

itin stiprus ekonominis spaudimas. Gydytojams, kaip aš kartais sakau, reikia modernių žaisliukų. Lai niekas neįsiseidžia, bet man kartais susidaro toks įspūdis. O tie žaisliukai kasmet brangsta. Taigi sveikatos politikai priimdami sprendimus, pirkti ar ne vieną arba kitą technologiją, turi gebėti argumentuotai diskutuoti tiek su mokslininkais, tiek su medikais, tiek su profesoriais. Taigi sveikatos technologijų vertinimas, kurį atliekame yra būtent tas įrankis, kuris jiems leidžia tai padaryti.

- Kaip atliekamas vertinimas?

stengiamės paversti matomu. Procesas nelengvas, bet mane labiausiai žavi galimybė šiai sričiai suteikti kiek įmanoma daugiau skaidrumo. Sutinku, kad gamintojai produktus tiria ir patys, ir juos dažniausiai pristato tik teigiamai, bet reikia mokėti visą informaciją vertinti kritiškai remiantis moksliniais tyrimais.

Sveikatos technologijų vertinimas yra tarpdisciplininis procesas, kurios dėmesio centre - pacientas. Šiais vertinimais siekiama užtikrinti kuo geresnį paslaugų kaštų ir kokybės santykį. Kad ir kokie būtų politiniai

specialistams, bet ir austrams. Ar įgyvendintu projektu bendradarbiavimas baigsis, o gal numatoma vykdyti ir daugiau projektų?

- Bendradarbiavimas tik specialistų mokymais tikrai nesibaigs. Kartu su Akreditavimo tarnyba dirbame prie dviejų projektų. Pirmasis, kaip ir minėjau, sveikatos technologijų vertinimo mokymai, kurie buvo sudaryti tiek iš teorinės, tiek ir iš praktinės dalies ir šis projektas jau baigtas. Antra projekto dalis yra parengti sveikatos technologijų vertinimo strategiją Lietuvai.

- Ar ši strategija turės būti valstybinis dokumentas?

- Ne, tai labiau skirta tik Akreditavimo tarnybai. Sveikatos technologijų vertinimas yra gana sudėtinga sritis. Visų pirma tai yra tarpdisciplininis procesas, per kurį sistemingai, skaidriai, objektyviai ir patikimai apibendrinama įrodymais pagrįsta informacija. Tačiau vertinant visą šią informaciją reikia nepamiršti tiek ekonominių, tiek etinių, kultūrinių ar socialinių problemų. Visos šios sritys itin aktualios vertinant sveikatos technologijas.

Pirmasis etapas bus įvertinti, kaip Lietuvoje perkamos sveikatos technologijos, ar atsižvelgiama į specialistų vertinimus ir panašiai. Gydytojų problemoms spręsti vis dažniau pasitelkiama sudėtinga, moderni įranga, kuri atveria medikams didžiules galimybes. Sveikatos technologijos apima metodus, metodikas, procedūras, įrangą, vaistus ir kitas priemones, kurias naudoja sveikatos priežiūros specialistai, teikdami sveikatos priežiūros paslaugas.

Vadinasi, turime išsiaiškinti, kaip šiandien Lietuvoje vyksta perėjimas prie naujų, brangių ir kartu efektyvių technologijų naudojimo ir platinimo.

- Kokie pagrindiniai tikslai keliami šiai strategijai?

- Ji kuriama tam, kad sveikatos politikai priimdami sprendimus visuomet atsižvelgtų į specialistų atliktus vertinimus.

Siekiant racionaliai naudoti sveikatos priežiūros išteklius, būtina ieškoti, kaip Lietuvoje sveikatos priežiūrą pritaikyti prie kintančių socialinių ir ekonominių sąlygų, kaip sparčiau įdiegti naujas sveikatos priežiūros technologijas ir su jomis susijusias inovacijas, kaip pakelti teikiamų paslaugų kokybę ir įsijungti į bendrą pasaulio sveikatos technologijų vertinimo sistemą, užtikrinančią sveikatos priežiūros paslaugų kokybę.

Kaip ir minėjau anksčiau, sveikatos technologijų vertinimas yra it tam tikras sveikatos politikų mokymas pažvelgti į technologijas plačiau: ar tai, kas pristatoma po žodžiu „inovatyvu“, išties taip ir yra? ■

KALBINO EVELINA MACHOVA